

**UNIVERSITATEA „DUNAREA DE JOS” DIN GALAȚI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**TRANSPARENȚĂ ȘI INTEGRITATE ÎN EXERCITAREA
FUNCTIILOR ȘI DEMNITĂȚILOR PUBLICE**

Doctorand
Preda Florina – Ramona (Mureșan)

Coordonator științific: Prof. univ. dr. habil. Vasilica Negruț

Seria SJ: Drept Nr. 3

Galați
2024

**UNIVERSITATEA „DUNAREA DE JOS” din GALAȚI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE**

**REZUMATUL
TEZEI DE DOCTORAT**

**TRANSPARENȚĂ ȘI INTEGRITATE ÎN EXERCITAREA
FUNCȚIILOR ȘI DEMNITĂȚILOR PUBLICE**

Doctorand
Preda Florina – Ramona (Mureșan)

Președinte: Prof. univ. dr. Nicoleta IFRIM

Conducător științific: Prof. univ. dr. Vasilica NEGRUȚ

Referenți științifici: Prof. univ. dr. Augustin FUEREA
Conf. univ. dr. Alina Livia NICU
Conf. univ. dr. Mihaela Victorița CĂRĂRUȘAN

Seria SJ: Drept Nr. 3

Galați
2024

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul fundamental ȘTIINȚE INGINEREȘTI

- Seria I 1: **Biotehnologii**
- Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**
- Seria I 3: **Inginerie electrică**
- Seria I 4: **Inginerie industrială**
- Seria I 5: **Ingineria materialelor**
- Seria I 6: **Inginerie mecanică**
- Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**
- Seria I 8: **Ingineria sistemelor**
- Seria I 9: **Inginerie și management în agicultură și dezvoltare rurală**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE SOCIALE

- Seria E 1: **Economie**
- Seria E 2: **Management**
- Seria E 3: **Marketing**
- Seria SSEF: **Știința sportului și educației fizice**
- Seria SJ: **Drept**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE UMANISTE

- Seria U 1: **Filologie- Engleză**
- Seria U 2: **Filologie- Română**
- Seria U 3: **Istorie**
- Seria U 4: **Filologie - Franceză**

Domeniul fundamental MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII

- Seria C: **Chimie**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE BIOMEDICALE

- Seria M: **Medicină**
- Seria F: **Farmacie**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT
TRANSPARENȚĂ ȘI INTEGRITATE ÎN EXERCITAREA FUNCȚIILOR ȘI
DEMNIȚĂȚILOR PUBLICE

1. Motivarea alegerii temei

Pornind de la dezideratul potrivit căruia transparența și integritatea ar trebui să ocupe un rol primordial în viața publică, cu implicații majore în funcționarea statului de drept și, de ce nu, al societății, am considerat oportună realizarea unei cercetări amănunțite a acestui subiect, urmărind două obiective generale. Într-o perioadă marcată de o creștere a neîncrederii cetățenilor în instituții, cauzată în parte de numeroase cazuri de corupție și de lipsă de transparență, consolidarea integrității în administrația publică a devenit o prioritate globală. În ciuda numeroaselor studii dedicate transparenței și integrității în administrația publică, există încă lacune în ceea ce privește analiza impactului acestor concepte asupra funcționării instituțiilor și asupra încrederii cetățenilor.

Având în vedere acest context, am considerat esențial să realizăm o cercetare amănunțită asupra transparenței și integrității, cu scopul de a identifica factorii care influențează nivelul de transparență într-o instituție publică și de a propune măsuri concrete pentru îmbunătățirea acesteia.

Am constatat în timpul cercetării că există o preocupare la nivel european cu privire la uniformizarea și consolidarea normelor de integritate și lupta împotriva corupției în toate statele membre ale Uniunii Europene. Stabilirea măsurilor de transparență instituțională, precum și importanța prevenirii și combaterii corupției sunt evidențiate prin includerea problematicilor specifice în diferite instrumente de drept internațional. Revitalizarea integrității s-a concretizat în inițiative ale organizațiilor internaționale, dar și ale statelor lumii. Directorul Oficiului Statelor Unite pentru Etică în Guvernare, Robert Cusick, considera că etica în guvernare reprezintă „*Acel sistem de legi și proceduri care tinde să asigure că deciziile oficiale ale guvernului sunt determinate de către interesul public și nu influențate de interese private. Esența acestui sistem constă în identificarea și prezentarea opiniei publice a conflictelor de interese, urmate îndeaproape de măsuri pentru eliminarea sau remedierea acestor conflicte. Responsabilizarea și transparența sunt pietrele de temelie ale acestor eforturi*”¹.

Prima etapă parcursă de România pentru realizarea acestui deziderat a reprezentat-o Mecanismul de Cooperare și Verificare, care a asigurat cadrul pentru monitorizarea realizată de Uniunea Europeană și continuitatea reformelor după aderarea țării noastre la Uniunea Europeană. De altfel, una dintre condițiile impuse României în vederea aderării la Uniunea Europeană a constat în implementarea unui sistem eficient de declarare a averilor și intereselor de către persoanele care lucrează în domeniul public. Ca urmare, în anul 1996 a fost adoptată Legea nr. 115² prin care era introdus în România sistemul de declarare și verificare a averilor și intereselor.

Transparența în procesul decizional este reglementată de Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată în anul 2013. Legea implementează principiile fundamentale consacrate în dreptul european, stabilind, totodată, regulile procedurale minimale aplicabile pentru asigurarea transparenței în raporturile dintre

---

¹ <https://www.compassioninstitute.com/teachers/robert-cusick/> .

² Legea nr. 115/1996 privind declararea și controlul averii demnitarilor, magistraților, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcții de conducere. Titlul legii a fost modificat de pct. 1 al art. III, Titlul I, Cartea II din Legea nr. 161 din 19 aprilie 2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 279 din 21 aprilie 2003.

autoritățile administrației publice centrale și locale, alese sau numite, instituțiile publice care utilizează resurse financiare publice și cetățeni sau asociațiile legal constituite ale acestora. În anul 2003, prin Legea nr. 161 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, în vederea optimizării sistemului de declarare și verificare a averilor și intereselor, s-a decis atât simplificarea formularelor, cât și instituirea caracterului public al declarațiilor, astfel încât să fie eliminată orice îndoială asupra corectitudinii, obiectivității și imparțialității actelor și măsurilor administrative.

Cadrul legislativ în domeniu este completat de acte normative a căror aplicare necesită corelare în practică. Astfel de acte normative sunt: Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative³; Hotărârea Guvernului nr. 1361/2006 privind conținutul instrumentului de prezentare și motivare a proiectelor de acte normative supuse aprobării Guvernului; Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații⁴; Legea nr. 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice alocate pentru activități nonprofit de interes general⁵; Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public⁶; Hotărârea Guvernului nr. 123/2002 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public; Hotărârea Guvernului nr. 1269/2021 privind aprobarea Strategiei naționale anticorupție 2021-2025 și a documentelor aferente acesteia⁷; precum și 2 Memorandumuri: Creșterea transparenței și standardizarea afișării informațiilor de interes public, respectiv Instituirea Registrului Unic al Transparenței Intereselor.

În prezent, caracterul obligativității depunerii anuale a declarațiilor de avere de către persoanele care exercită o funcție publică sau de demnitate publică, indiferent de modul în care au fost investite, este reglementat de Codul administrativ⁸, Legea nr. 176/2010, Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție⁹. Instituția care monitorizează și gestionează permanent și sistematic respectarea principiilor privind imparțialitatea, integritatea și transparența în exercitarea funcțiilor și a demnităților publice este Agenția Națională de Integritate, care a fost înființată în anul 2007¹⁰.

Deși legislația în materia integrității publice a cunoscut modificări semnificative, acestea au condus la o serie de inconsecvențe și neclarități în interpretarea și punerea în aplicare a prevederilor legale. În concret, o parte dintre prevederile legale și-au pierdut relevanța, în timp ce numeroase noi exigențe impuse de evoluția legislației în Uniunea Europeană au devenit necesar a fi reglementate și incluse în legislație.

Actualitatea tezei de doctorat rezidă tocmai din necesitatea uniformizării și consolidării normelor de transparență, integritate, incompatibilități și conflicte de interese, ceea ce va duce la unificarea practicii judiciare în materie.

---

³ Legea nr. 24/2000 (republicată) privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, publicată în Monitorul Oficial nr. 260 din 21 aprilie 2010.

⁴ O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, publicată în Monitorul Oficial nr. 39 din 31 ianuarie 2000.

⁵ Legea nr. 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice alocate pentru activități nonprofit de interes general, publicată în Monitorul Oficial nr. 1128 din 14 decembrie 2005.

⁶ Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, publicată în Monitorul Oficial nr. 663 din 23 octombrie 2001.

⁷ H.G. nr. 1.269/2021 privind aprobarea Strategiei naționale anticorupție 2021-2025 și a documentelor aferente acesteia, publicată în Monitorul Oficial nr. 1218 din 22 decembrie 2021.

⁸ Art. 445 și art. 550 din Ordonanță de urgență nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial nr. 555 din 5 iulie 2019.

⁹ Art. 3 din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial nr. 219 din 18 mai 2000.

¹⁰ Legea nr. 144/2007 (republicată) privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, publicată în Monitorul Oficial nr. 535 din 3 august 2009.

Prin adoptarea O.U.G. nr. 57/2019 privind C.adm., o parte dintre inadvertențele normelor vizând integritatea, incompatibilitățile și conflictele de interese au fost înlăturate. Cu toate acestea, considerăm ca fiind necesară intervenția legiuitorului astfel încât, prin stabilirea unui cadru legal unitar, încrederea cetățenilor în administrația publică să crească.

Alegerea temei are la bază și faptul că, deși în ultimii 20 de ani în România o preocupare permanentă a Guvernului a fost să ofere garanții legale pentru participarea societății civile la procesele decizionale, în practică se constată o insuficientă transparență, previzibilitate și calitate a proceselor decizionale.

Analiza noastră a evidențiat mai multe cauze care au limitat eficacitatea proceselor de consultare publică. În primul rând, cadrul legislativ a fost adesea insuficient detaliat, ceea ce a dus la interpretări divergente și la o aplicare inconsistentă a normelor. În al doilea rând, autoritățile au întâmpinat dificultăți în organizarea și facilitarea unor astfel de procese, din cauza lipsei de resurse, a instrumentelor adecvate și a competențelor necesare. De asemenea, absența unor mecanisme solide de evaluare a calității consultațiilor publice a împiedicat identificarea și remediarea lacunelor¹¹.

Analizând Rapoartele privind statul de drept ale Comisiei Europene¹², am constatat o preocupare permanentă a Uniunii Europene cu privire la sistemul de transparență și integritate din România. Una dintre deficiențele semnalată este aceea că, între nivelul central și cel local, implementarea practicilor consultative de către autoritățile publice este inegală și adesea formală, iar în acest fel nu se asigură condițiile pentru dezvoltarea unei implicări eficiente a societății civile în procesele decizionale.

În acest context, Recomandarea făcută Guvernului României vizează atât îmbunătățirea serviciilor oferite cetățenilor, cât și consolidarea încrederii în instituțiile statului, atingerea obiectivelor stabilite cu un minim de resurse și într-un timp cât mai scurt, prin optimizarea proceselor interne, reducerea birocrăției și utilizarea tehnologiilor informației, oferirea de servicii publice de înaltă calitate, care să satisfacă nevoile cetățenilor, ceea ce implică profesionalismul funcționarilor publici, transparența deciziilor și respectarea principiului egalității în fața legii¹³. Aceste recomandări se pot realiza numai dacă procedura legislativă este deschisă și solidă și se asigură caracterul durabil al reformelor, eficiența și eficacitatea lor¹⁴.

Raportul Organizației pentru Dezvoltare și Cooperare Economică¹⁵, publicat în anul 2022, subliniază necesitatea unei abordări mai incluzive și proporționale în ceea ce privește consultările publice în cadrul Uniunii Europene. Recomandările formulate în acest Raport sunt esențiale pentru consolidarea democrației participative și pentru o mai bună reprezentare a intereselor tuturor cetățenilor în procesul decizional.

Modelul propus de Comisia Europeană se bazează pe patru principii solide: incluziune, transparență, oportunitate și consecvență. Aceste principii oferă un cadru general pentru organizarea de consultări publice eficiente și participative.

În vederea punerii în aplicare a acestor reglementări, s-a recomandat statelor membre să își revizuiască procedurile de consultare pentru a se asigura că acestea respectă principiile

---

¹¹ Nota de fundamentare la Hotărârea Guvernului nr. 831/2022 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, disponibilă pe <https://gov.ro/ro/guvernul/procesullegislativ/note-de-fundamentare/nota-de-fundamentare-hg-nr-831-27-06-2022&page=82>.

¹² Disponibile pe <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights>.

¹³ Recomandarea Specifică de Țară nr. 25 „să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv printr-o implicare adecvată a partenerilor sociali” (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0575>).

¹⁴ Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele înregistrate de România în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare din 08.06.2021, disponibil pe <https://eur-lex.europa.eu>.

¹⁵ Raportul pentru mai bune practici de reglementare în Uniunea Europeană, disponibil pe <https://commission.europa.eu>.

recomandate de O.E.C.D.¹⁶ și de Comisia Europeană, să investească în capacitatea instituțională pentru a putea organiza consultări publice de calitate, inclusiv dezvoltarea de instrumente și metodologii adecvate, să colaboreze mai strâns cu societatea civilă pentru a identifica și implica grupurile vulnerabile în procesul de consultare, să se promoveze o cultură a participării la nivelul societății, încurajând cetățenii să se implice în procesul decizional.

Ca urmare, Recomandările O.E.C.D. au reprezentat un îndemn pentru statele membre să își îmbunătățească practicile de consultare publică. Prin adoptarea unei abordări mai incluzive, transparente și participative, statele membre pot consolida democrația și pot lua decizii mai bune în beneficiul tuturor cetățenilor.

În anul 2023 Grupul Statelor împotriva Corupției al Consiliului Europei (G.R.E.C.O.) a publicat Raportul privind cea de-a cincea rundă de evaluare a României¹⁷ cu privire la măsurile de prevenire a corupției și de promovare a integrității în administrația publică centrală (funcții executive de vârf) și în agențiile cu responsabilități în aplicarea legii.

Cele mai relevante recomandări G.R.E.C.O.¹⁸ sunt următoarele: înainte de numirea în funcții publice cheie, cum ar fi membrii guvernului sau consilieri prezidențiali, se propune efectuarea unor verificări amănunțite pentru a identifica potențiale conflicte de interese; se recomandă publicarea numelor consilierilor ministeriali, a domeniilor lor de responsabilitate și a informațiilor privind activitățile lor auxiliare, pentru a crește transparența decizională; se solicită o analiză detaliată a legislației existente în domeniul integrității, cu scopul de a identifica lacune și de a propune modificări pentru a îmbunătăți claritatea, coerența și cuprinderea acestuia; se propune adoptarea sau revizuirea unor coduri de conduită specifice pentru funcționarii publici de rang înalt, care să reglementeze toate aspectele legate de integritate, și publicarea acestora online; se recomandă oferirea unor servicii de consiliere eficiente și consecvente în legătură cu standardele de integritate pentru toți funcționarii publici și demnitari; se propune introducerea unor norme detaliate privind modul în care funcționarii de nivel înalt interacționează cu lobbyștii și alte părți interesate, precum și divulgarea regulată a informațiilor privind aceste contacte; se recomandă introducerea unei obligații de divulgare, abținere sau retragere în cazul apariției unui conflict de interese pentru funcționarii de vârf, inclusiv prin adoptarea de acte normative; se propune ca normele privind cadourile și beneficiile să fie mai specifice și ca autoritățile publice să publice în mod regulat lista cadourilor protocolare primite; se propune elaborarea și aplicarea unor norme privind restricțiile postangajare pentru funcționarii de nivel înalt, precum și instituirea unui mecanism de monitorizare eficientă.

Cea de-a doua etapă aflată în derulare în prezent o reprezintă implementarea Programului Național de Redresare și Reziliență¹⁹, având în vedere recomandările G.R.E.C.O. și negocierile de aderare la O.E.C.D.

Guvernul României, prin Secretariatul General al Guvernului, și-a asumat prin Planul Național de Redresare și Reziliență, îmbunătățirea procesului de consultare publică și de implicare a părților interesate, optimizarea cadrului legal actual în domeniul transparenței decizionale și extinderea platformei www.e-consultare.gov.ro. Cele două acte normative europene, Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a „Mecanismului de redresare și reziliență”²⁰ și Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 03 noiembrie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și

¹⁶ Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică.

¹⁷ Raportul a fost adoptat la data de 9 iunie 2023 și este disponibil pe <https://rm.coe.int/grecoeval5rep-2022-4-final-ro-evaluation-report-romania-public>.

¹⁸ Punctele 43, 44, 57, 63, 64, 84, 96, 113 din Raport.

¹⁹ Decizia de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al României nr. 2021/0309, disponibilă pe <https://eur-lex.europa.eu>.

²⁰ Disponibil pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0241&from=ro>.

reziliență al României²¹ instituie două reforme în domeniul integrității și luptei împotriva corupției.

Prima dintre reforme (nr. 6)²² are ca obiectiv intensificarea luptei împotriva corupției, prin adoptarea cadrului strategic național pentru prevenirea și reprimarea corupției, prin consolidarea capacității instituției competente să o combată, respectiv Direcția Națională Anticorupție, prin recuperarea daunelor și a produselor generate de infracțiuni, în scopul consolidării integrității în administrația publică și asigurare a unui sistem eficient de declarare a averilor și a intereselor, dezvoltând și punând în aplicare, în același timp, noua strategie anticorupție.

Ce-a de-a doua reformă (nr. 7)²³ urmărește consolidarea integrității în funcția publică, eficientizarea proceselor de digitalizare și transparentizare, prin asigurarea resurselor necesare depunerii declarațiilor de avere și de interese în format digital, cu semnătură electronică certificată.

Constatăm că în cadrul acestui Program România s-a angajat să reformeze sistemul de integritate, fiindu-i stabilite două jaloane, a căror implementare trebuie realizată până la finalul anului 2024.

Cu privire la Jalonul 431²⁴, cartografierea efectuată de Agenția Națională de Integritate împreună cu Transparency International România a concluzionat că: *„Din perspectiva reglementării pe fond, analiza legislației naționale în domeniul integrității demonstrează o dispersie reală a reglementărilor privind incompatibilitatea și conflictul de interese care vizează categoriile de persoane precizate la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 176/2010.*

Într-adevăr, deși Legea nr. 161/2003 centralizează anumite cazuri de incompatibilitate și conflict de interese pentru anumite categorii de persoane menționate la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 176/2010 (adică membri ai Guvernului, secretar și subsecretari de stat, deputați și senatori, aleși locali, funcționari publici etc.), o bună parte din aceste categorii regăsesc normele aplicabile în cazul lor în acte normative speciale.

Cadrul normativ în domeniul integrității este lipsit de claritate și previzibilitate și, astfel, există dificultăți de conformare pentru persoanele obligate să declare bunuri și interese și, respectiv, de executare silită pentru persoanele împuternicite să verifice și să sancționeze eventualele ilegalități din declarațiile depuse.

Prin urmare, o sistematizare a acestor reglementări substanțiale a cazurilor de incompatibilități și conflicte de interese s-ar impune în cadrul unui act normativ integrator²⁵”.

Instituția responsabilă cu actualizarea legislației privind integritatea pe baza unei evaluări și analize prealabile a cadrului normativ în domeniu și ulterior, de intrare în vigoare a legilor consolidate privind integritatea este Agenția Națională de Integritate, fiind sprijinită de Ministerul Justiției în procesul de implementare a jalonului menționat.

Adoptarea propunerilor privind modificarea actelor normative în domeniul integrității și implementarea efectivă a legislației revine Parlamentului și, respectiv, tuturor instituțiilor publice. Societatea civilă, experții în domeniu și alte instituții relevante sunt parteneri importanți în procesul de evaluare, analiză și actualizare a legislației privind integritatea.

---

²¹ Disponibilă pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0608>.

²² Reforma 6 „Intensificarea luptei împotriva corupției”, disponibilă pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0608&from=IT>.

²³ Reforma 7 „Evaluarea și actualizarea legislației privind cadrul de integritate”, disponibilă pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0608&from=IT>.

²⁴ Jalonul 431 „Intrarea în vigoare a legilor consolidate privind integritatea”, disponibil pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0608&from=IT>.

²⁵ <https://www.transparency.org/ro>

Implementarea celui de-al doilea Jalon, respectiv 432²⁶, are ca scop clarificarea implicațiilor dispozițiilor actuale privind conflictele de interese pentru membrii Guvernului, extinderea definiției conflictului de interese dincolo de interesele financiare personale, introducerea unei cerințe de divulgare ad-hoc în cazul în care poate apărea un conflict între anumite interese private ale unui membru al Guvernului și un aspect aflat în discuție în cadrul procedurilor guvernamentale sau al altor activități legate de mandatul acestuia, stabilirea unui set solid de restricții privind cadourile, ospitalitatea, favorizarea și alte beneficii pentru persoanele care ocupă funcții publice sau de demnitate publică, introducerea unor norme privind modul în care membrii Guvernului interacționează cu lobbistii și cu alte părți terțe care încearcă să influențeze procesul legislativ.

În contextul actual, în care implementarea Țintelor/jaloanelor impuse de Comisia Europeană prin Planul Național de Redresare și Reziliență poate determina într-o măsură considerabilă uniformizarea cadrului legal, cercetarea doctorală aduce propuneri de *lege ferenda* care pot fi avute în vedere de legiuitor.

2. Obiective

Importanța tezei de doctorat rezidă din faptul că sunt analizate *in extenso* incompatibilitățile și conflictele de interese în exercitarea funcțiilor și a demnităților publice reglementate de Legea nr. 161/2003 și Codul administrativ.

În primul rând, ne-am axat pe înțelegerea conceptelor de transparență și integritate, pornind de la normele europene, continuând cu cele naționale, practica Curții de Justiție a Uniunii Europene și a instanțelor naționale.

În al doilea rând, am realizat o analiză în detaliu a cazurilor de incompatibilitate și conflicte de interese în exercitarea funcțiilor și a demnităților publice din perspectiva reglementării acestora în Constituția României, Codul administrativ, Legea nr. 161/2003, alte acte normative cu caracter special. De asemenea, pentru fiecare categorie de funcții sau demnități publice am prezentat procedura de constatare și sancționare a cazurilor de incompatibilitate sau conflict de interese, atribuțiile Agenției Naționale de Integritate, identificând o serie de neconcordanțe între actele normative. Un capitol distinct l-am dedicat eticii și integrității deputaților din Parlamentul European. Am considerat important pentru temă să extindem cercetarea și asupra sistemelor de integritate și transparență în exercitarea funcțiilor sau demnităților publice din state membre ale Uniunii Europene sau alte state din afara acesteia, realizând o comparație cu legislația în vigoare în România.

Originalitatea cercetării constă în abordarea interdisciplinară a temei, precum și în analiza specifică a aspectelor legate de transparență, incompatibilități și conflicte de interese vizând funcțiile și demnitățile publice, dar și alte categorii de funcții asimilate funcțiilor publice. De asemenea, teza conține propuneri concrete de îmbunătățire a cadrului legal și normativ existent, precum și de consolidare a practicilor de transparență și prevenire a conflictelor de interese, extinderea regimului de incompatibilități pentru anumite categorii de funcționari publici și consolidarea rolului autorităților de integritate.

Rezultatele cercetării pot servi drept fundament pentru elaborarea de politici publice eficiente în domeniul integrității.

Având în vedere caracterul inovator al temei, am inițiat o amplă cercetare bibliografică, consultând peste 80 de lucrări științifice publicate înainte și după adoptarea Codului administrativ. Cu surprindere, am constatat o lipsă semnificativă de studii dedicate acestei teme

---

²⁶ Jalonul 432 „Aprobarea versiunii revizuite a codului de etică și conduită pentru Guvern, în plus față de cele existente pentru funcția publică și adoptarea și implementarea măsurilor de aplicare”, disponibil pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0608&from=IT>.

în cadrul doctrinei juridice românești. Această situație se explică, cel mai probabil, prin complexitatea problematicii și prin prioritățile cercetării în domeniul dreptului românesc.

3. Metode de investigare științifică

Principalele metode de cercetare pe care le-am utilizat sunt cele consacrate în domeniul juridic, respectiv: metoda logică, metoda comparativă și metoda istorică.

Metoda logică a fost utilizată pentru analiza conceptelor, definițiilor, clasificărilor și a interpretării unor norme și pentru definirea precisă a termenilor juridici, eliminând ambiguitățile și asigurând o înțelegere comună a conceptelor. Aceasta oferă instrumente pentru interpretarea corectă a normelor juridice, având în vedere contextul în care acestea au fost adoptate și scopul urmărit. Pentru a asigura o abordare cât mai completă a problemei, am analizat în detaliu jurisprudența instanțelor naționale, cu accent pe deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curților de Apel. Prin intermediul acestei analize, am urmărit să identificăm evoluția jurisprudenței în timp, să identificăm tendințe și modele interpretative, precum și să evaluăm impactul deciziilor asupra practicii administrative.

Jurisprudența a constituit o sursă esențială de informații pentru această cercetare, permițându-ne să observăm modul în care instanțele au interpretat și aplicat legislația în cazuri concrete. În special, analiza deciziilor pronunțate în cadrul procedurilor speciale, precum recursul în interesul legii și dezlegarea unor chestiuni de drept, ne-a permis să identificăm anumite interpretări controversate și să propunem soluții pentru asigurarea unei interpretări unitare a legii.

O altă metodă pe care am folosit-o în realizarea obiectivelor propuse este metoda comparativă, care a avut ca scop să identifice lacunele legislative ce privesc prevenirea și sancționarea conflictelor de interese în administrația publică din România, comparativ cu legislația unor state membre ale Uniunii Europene, dar și a altor state care nu fac parte din Uniune. În acest sens, am analizat atât legislația și jurisprudența din țara noastră, cât și normele europene, urmărind, totodată și experiența altor state membre ale U.E.. Această metodă ne-a permis să identificăm atât convergențele, cât și divergențele în abordarea tematicii tezei, contribuind la o mai bună înțelegere a specificului legislației naționale și la formularea de propuneri de îmbunătățire.

Pentru a evalua eficacitatea legislației române în prevenirea și sancționarea conflictelor de interese, am realizat o analiză comparativă cu legislația a șapte state membre ale U.E. și a două state cu sisteme juridice similare (Marea Britanie și Statele Unite ale Americii), selectate în funcție de nivelul de dezvoltare economică și de experiența în combaterea corupției. Comparând definițiile conflictului de interese, mecanismele de prevenire și sancțiunile aplicabile, am identificat o serie de diferențe semnificative, care ne-au permis să formulăm recomandări pentru îmbunătățirea legislației noastre. Mai mult decât atât, comparând conceptele juridice relevante, am adus clarificări terminologiei utilizate în legislație, contribuind la o mai bună înțelegere a principiilor care stau la baza normelor respective.

Metoda istorică a fost folosită pentru a evidenția evoluția reglementărilor naționale și europene, analiza sistemului românesc de asigurare a integrității înainte de înființarea Agenției Naționale de Integritate și rolul acesteia de prevenire, identificare și sancționare a incompatibilităților și conflictelor de interese. Metoda istorică ne-a permis să evidențiem evoluția sistemului românesc de asigurare a integrității, de la primele reglementări post-revoluționare până în prezent. Am analizat în detaliu modificările aduse legislației, practicile instituționale și jurisprudența, cu scopul de a identifica punctele forte și slabe ale acestui sistem.

Pentru a asigura o cât mai bună fundamentare a cercetării, am utilizat extensiv baze de date specializate, cum ar fi cele dedicate legislației naționale și europene, jurisprudenței și bibliografiei juridice.

Experiența profesională de peste 20 de ani în fața instanțelor de judecată și în cadrul administrației publice ne-a oferit o perspectivă unică asupra implementării legislației privind prevenirea și sancționarea incompatibilităților și a conflictelor de interese în România. Această experiență practică a fost esențială pentru o înțelegere aprofundată a complexității problemei și ne-a înlesnit formularea unor propuneri *de lege ferenda* ce se vor regăsi la finalul lucrării.

4. Structura și prezentarea generală a tezei de doctorat

Pentru atingerea scopului lucrării care constă în identificarea și fundamentarea de politici, măsuri administrative, norme juridice și proceduri care să permită dezvoltarea capacității administrative de prevenire, identificare și sancționare a incidentelor de integritate am realizat o prezentare complexă și detaliată a principiului transparenței în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, accesul liber la cetățenilor la procesul decizional, regimul juridic al incompatibilităților și al conflictului de interese, atribuțiile Agenției Naționale de Integritate, precum și aspecte de drept comparat cu prevederile legislative din state membre ale Uniunii Europene și nu numai.

Teza este structurată în **patru părți**, fiecare dintre acestea având capitole și secțiuni.

Partea I - Transparența în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, structurată pe 4 capitole, vizează analiza detaliată a principiului transparenței în Uniunea Europeană, în alte state, precum și transpunerea normelor europene în legislația din România, precum și aspectele relevante privind implicarea cetățenilor în procesul decizional al instituțiilor europene.

Am considerat util să abordăm conceptele de transparență, integritate și deschidere instituțională din dublă perspectivă: ca normă și ca instrument. Ca normă, acestea sunt parte a sistemului de valori care stau la baza oricărei societăți democratice și a drepturilor omului. Ca instrumente, transparența, integritatea și deschiderea instituțională pot fi folosite în vederea creșterii eficienței și eficacității în sfera publică, prin exercitarea de presiuni asupra decidenților publici pentru ca aceștia să devină responsabili în fața opiniei publice²⁷.

Ulterior, cercetarea abordează regulile de transparență decizională în administrația publică centrală și locală și măsurile de transparență instituțională și de prevenire a corupției. În cadrul aceleiași părți sunt prezentate și analizate instrumentele folosite în administrația publică pentru asigurarea transparenței instituționale: codul de etică/deontologic/de conduită, rolul consilierii etice și a consilierului de etică, declararea cadourilor, declararea averilor și a intereselor, incompatibilitățile, conflictele de interese, transparența procesului legislativ, interdicția după încheierea angajării în cadrul instituțiilor publice (pantouflage).

În plus, în această primă parte am identificat măsurile de transparență instituțională și de prevenire a corupției. Preocuparea organismelor internaționale este evidențiată de includerea deficiențelor constatate în acest domeniu în diferite instrumente de drept internațional, fie că vorbim de izvoare principale de drept, sau de documente programatice de acest nivel.

Principalul tratat multilateral este Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva Corupției, instrument negociat de statele membre ale Organizației Națiunilor Unite, adoptat de Adunarea Generală a O.N.U. în octombrie 2003 și intrat în vigoare în decembrie 2005.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (O.E.C.D.) oferă expertiză în promovarea celor mai bune practici în domeniul eticii sectorului public atât în țările membre, cât și în alte state din lumea întreagă. La data de 28 aprilie 2004, România și-a depus oficial candidatura la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică. Deși România a fost

---

²⁷ Yehezkel Dror, *Transparența și deschiderea unei democrații de calitate*, NISPAcee, Maastricht, 1999, pp. 62-64.

ulterior admisă, cu statut de stat membru sau observator într-o serie de comitete și grupuri de lucru ale O.C.D.E. (și a adoptat cca 50 din cele 267 de instrumente juridice ale acestui for internațional), Consiliul O.C.D.E. a decis deschiderea negocierilor de aderare cu România în data de 25 ianuarie 2022 .

Partea a II-a – Incompatibilitățile și conflictul de interese privind exercitarea funcțiilor și demnităților publice cuprinde două capitole.

Capitolul I intitulat **Incompatibilități privind exercitarea funcțiilor și a demnităților publice** analizează cazurile de incompatibilitate în care se pot afla persoanele care exercită funcții publice și demnități publice: membrii Guvernului, secretari de stat, subsecretari de stat, secretarul general al Guvernului, funcționari publici, consilierul de etică, parlamentari, prefect, subprefect, aleșii locali. În continuare, capitolul I abordează cazurile de incompatibilitate prevăzute de O.U.G. 109/2011 privind guvernanta întreprinderilor publice²⁸. Reglementarea situațiilor de incompatibilitate este un instrument esențial pentru a garanta că persoanele care ocupă funcții publice de autoritate își exercită atribuțiile în mod obiectiv, fără a fi influențate de interese personale sau de grup. Analiza literaturii de specialitate și a jurisprudenței ne determină să afirmăm că anumite restricții impuse persoanelor care dețin funcții publice nu reprezintă o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale, ci, dimpotrivă, sunt o modalitate de a întări încrederea publicului în administrația publică. Fiecare secțiune a acestui capitol cuprinde procedura privind constatarea și sancționarea cazurilor de incompatibilitate.

Am analizat în cadrul Capitolului I și situațiile de incompatibilitate reglementate de O.U.G. 109/2011 privind guvernanta corporativă²⁹, care reprezintă un instrument legislativ fundamental pentru asigurarea unei bune guvernante corporative în cadrul întreprinderilor publice din România. Un aspect crucial al acestei ordonanțe îl constituie reglementarea strictă a incompatibilităților, menită să prevină conflictele de interese și să asigure o gestionare transparentă și eficientă a acestor entități. Modificările aduse prin Legea nr. 187/2003³⁰ au avut ca scop actualizarea și rafinarea cadrului legal privind incompatibilitățile, în contextul evoluțiilor legislative și al noilor provocări cu care se confruntă întreprinderile publice.

Capitolul II intitulat **Conflictul de interese** are ca prim obiectiv analiza noțiunii de conflict de interese în reglementarea europeană și în dreptul intern și realizarea unei comparații între conflicte de interese și incompatibilități.

Necesitatea incriminării conflictului de interese a apărut în contextul consolidării progreselor comunității internaționale, iar statele membre ale Uniunii Europene și-au asumat obligația să-și revizuiască legislația pentru a garanta prevenirea conflictului de interese. În acest sens a fost adoptată Directiva 2006/123/C.E. a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne, care prevede la art. 22 alin. (3), lit. c) obligația statelor membre ca prestatorii să ofere beneficiarilor informații cu privire la activitățile multidisciplinare și parteneriatele acestora care sunt legate de serviciul în cauză și cu privire la măsurile luate pentru a evita conflictele de interese. Aceste informații se includ în orice document informativ în care prestatorii oferă o descriere detaliată a serviciilor lor.

Convenția Națiunilor Unite Anticorupție a reiterat că normele sale au fost adoptate în scopul promovării și întăririi măsurilor de prevenție și combatere eficientă a corupției, în vederea promovării integrității, responsabilității și a unui management corect în domeniul public și al proprietății statului. Art. 8 al Convenției prevede expres stabilirea de măsuri și

---

²⁸ OUG 109/2011 privind guvernanta întreprinderilor publice, publicată în Monitorul Oficial nr. 883 din 14 decembrie 2011

²⁹ O.U.G. nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 883/14.12.2011 republicată, modificată și completată prin Legea nr. 187/2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 594 din 29 iunie 2023.

³⁰ Legea nr. 187/2023 pentru modificarea și completarea OUG nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice, publicată în Monitorul Oficial nr. 594 din 29 iunie 2023.

sisteme prin care să se ceară funcționarilor publici să dea declarații autorităților competente referitoare la activitățile desfășurate în afara serviciului, angajarea, investițiile, bunurile, cadourile substanțiale și beneficiile din care ar putea rezulta conflicte de interese în raport cu respectarea obligațiilor rezultate din activitatea de funcționar public.

Recomandarea nr. R(2000)10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei, asupra codurilor de conduită pentru funcționarii publici, care dă noțiunii de „conflict de interese” una din cele mai acoperitoare definiții: *„Conflictul de interese se naște în situația în care un funcționar public are un interes personal de natură să influențeze sau să pară a influența asupra exercitării imparțiale și obiective a funcțiilor sale publice. Interesul personal al funcționarului public cuprinde orice avantaj pentru el însuși sau în favoarea familiei sale, a părinților, a prietenilor sau persoanelor apropiate, sau a persoanelor sau organizațiilor cu care el/ea a avut relații de afaceri sau politice. El cuprinde, de asemenea, orice obligație financiară sau civilă la care este constrâns funcționarul public”*.

Mai departe, capitolul cuprinde o analiză detaliată a situațiilor de conflict de interese privind pe membrii Guvernului, secretari de stat, subsecretari de stat, secretarul general al Guvernului, funcționari publici, parlamentari, aleșii locali (primar/viceprimar, președinte/vicepreședinte consiliul județean, consilieri locali/județeni). În cadrul fiecărei secțiuni am evidențiat procedura de constatare și sancționare a conflictului de interese. Secțiunea a 6 a acestui capitol este dedicată conflictului de interese în domeniul achizițiilor publice. Legea nr. 98/2016³¹ recunoaște că pot apărea situații în care imparțialitatea unei persoane implicate în evaluarea ofertelor este compromisă, fie direct, fie prin simpla percepție a unui astfel de conflict, dar stabilește un mecanism clar pentru gestionarea acestor situații.

Întrucât conflictul de interese este reglementat și de Codul Penal³², în secțiunea a 7-a a Capitolului II am analizat infracțiunea prevăzută de art. 301 Cod penal.

În România, conflictul de interese a fost incriminat, inițial, prin art. 253¹ alin. (1) din vechiul Codul penal (Legea nr. 278/2006). În prezent, reglementarea penală a conflictului de interese este redată în art. 301 Noul Cod penal³³ (Legea nr. 286/2009).

Cercetarea doctorală este continuată în **Partea a III-a - Controlul averilor, incompatibilităților și conflictelor de interese**, în care am prezentat în detaliu modul de organizare și funcționare a instituției care realizează controlul averilor, incompatibilităților și a conflictelor de interese, respectiv Agenția Națională de Integritate și rolul acesteia în prevenirea, identificarea și sancționarea incidentelor de integritate. În capitole distincte am examinat procedura administrativă de evaluare și procedura judiciară în materia controlului averii dobândite de funcționarii publici și demnitari.

În cadrul acestei părți am evidențiat că instituirea obligației de declarare a oricărui tip de interese personale de natură să afecteze exercitarea cu imparțialitate a funcției publice sau a contractului de muncă este de natură a aduce atingere condițiilor impuse de art. 53 din Constituție, privitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, fiind încălcat principiul proporționalității. În acest sens, aplicarea principiului presupune că măsura de a solicita aceste informații trebuie să fie justificată și adecvată pentru atingerea scopului de a proteja interesul public și de a menține încrederea cetățenilor în instituțiile statului. De asemenea, ea trebuie să fie necesară, să nu impună o sarcină excesivă asupra demnitarilor, evitându-se restrângerea nejustificată a dreptului la viață privată și la exercitarea unei funcții

³¹ Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 390 din 23 mai 2016.

³² Legea nr. 286/2009 pentru aprobarea Codului penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009.

³³ „Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial, pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori pentru un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale³³ ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură...”.

publice, componentă a dreptului la muncă, garantate de art. 26 și art. 41 din Constituție, fiind totodată necesar ca aceasta să fie proporțională, capabilă, în mod obiectiv, să ducă la îndeplinirea scopului pentru care a fost instituită.

Partea a IV-a - *Transparență și integritate în dreptul european și în dreptul comparat*, cuprinde două capitole. **Primul capitol, *Transparență și integritate în exercitarea mandatului de deputat în Parlamentul European*** conține regulile de conduită, transparență și integritate impuse parlamentarilor europeni, analiza declarațiilor pe care parlamentarii europeni sunt obligați să le prezinte pentru declararea averii și a intereselor. Am evidențiat faptul că în scopul transparentizării activității deputaților europeni au fost instituite în Codul de etică și următoarele obligații:

- să publice toate reuniunile programate, inclusiv atunci când sunt delegate asistenților lor, cu reprezentanții de interese care intră sub incidența Registrului de transparență și cu reprezentanții autorităților publice ale țărilor terțe;
- să declare participarea la evenimentele organizate de terți atunci când rambursarea cheltuielilor lor de deplasare și de cazare sau a diurnelor ori plata directă a cheltuielilor menționate este suportată integral sau parțial de o parte terță. Informațiile furnizate de deputați în declarațiile lor pot fi găsite pe paginile individuale de profil ale deputaților, cu excepția declarației de avere, care nu este publică;
- să declare cadourile cu o valoare mai mare de 150 EUR pe care le-au primit în calitate de reprezentant al Parlamentului în calitate oficială, în condițiile prevăzute în Măsurile de punere în aplicare a Codului de conduită. Aceste cadouri se înscriu în registrul cadourilor.

Capitolul analizează și procedura de constatare și sancționare a încălcării normelor de conduită de către deputații europeni.

În **Capitolul II al acestei părți *Aspecte de drept comparat privind transparența și integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice*** sunt analizate aspecte relevante privind transparența și integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice în alte state: Franța, Croația, Suedia, Norvegia, Olanda, Bulgaria, Spania, Marea Britanie, Statele Unite ale Americii. Aceste state reprezintă o gamă diversă de sisteme politice și juridice, oferind o perspectivă bogată asupra diferitelor abordări ale transparenței și integrității în sectorul public.

5. Concluziile tezei de doctorat

Rezultatele obținute în cadrul acestui studiu realizat cu privire la transparența și integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice au relevat importanța actualizării și uniformizării legislației, preocuparea constantă a mediului politic în ce privește lupta împotriva corupției, impunerea unor standarde europene în ce privește integritatea și transparența în activitatea administrației publice.

Întreaga lucrare s-a raportat la ipoteza generală, conform căreia, pentru consolidarea sistemului de integritate se impune dezvoltarea capacității administrative de prevenire, identificare și sancționare a incidentelor de integritate în exercitarea funcțiilor și demnităților publice. Pentru a vedea direcția generală spre care se îndreaptă lupta împotriva corupției, am identificat o serie de organisme pro integritate create la nivel mondial și politicile anticorupție de la nivelul statelor europene.

În acest sens, scopul lucrării constând în identificarea și fundamentarea de politici, măsuri administrative, norme juridice și proceduri care să permită dezvoltarea capacității administrative de prevenire, identificare și sancționare a incidentelor de integritate, precum și analiza rolului Agenției Naționale de Integritate a fost atins.

Cu ocazia cercetării am identificat și analizat principalele riscuri și vulnerabilități precum și a practicilor de prevenție și gestionare a integrității din alte state și organisme internaționale.

Analiza doctrinei și jurisprudenței în domeniul integrității, transparenței, incompatibilităților și conflictelor de interese a reprezentat o abordare esențială pentru o înțelegere aprofundată a cadrului legal și a practicii judiciare în această materie. Pentru fiecare subiect abordat în cadrul lucrării am identificat studii relevante în domeniu, informații, opinii juridice asupra cărora ne-am exprimat acordul sau au fost criticate prin prezentarea unor argumente juridice.

5.1. Concluzii privind transparența în exercitarea funcțiilor publice și a demnităților publice

Stabilirea măsurilor de transparență instituțională precum și importanța prevenirii și combaterii corupției este evidențiată de includerea problematicilor specifice acestui domeniu în diferite instrumente de drept internațional. Revitalizarea integrității s-a concretizat în inițiative ale organizațiilor internaționale, dar și ale statelor lumii. Directorul Oficiului Statelor Unite pentru Etică în Guvernare, Robert Cusick, considera că etica în guvernare reprezintă „*Acel sistem de legi și proceduri care tinde să asigure că deciziile oficiale ale guvernului sunt determinate de către interesul public și nu influențate de interese private. Esența acestui sistem constă în identificarea și prezentarea opiniei publice a conflictelor de interese, urmate îndeaproape de măsuri pentru eliminarea sau remedierea acestor conflicte. Responsabilizarea și transparența sunt pietrele de temelie a acestor eforturi*”³⁴.

Corupția este un flagel care subminează grav funcționarea eficientă și profesională a autorităților și instituțiilor publice, asigurarea transparenței în adoptarea actelor administrative, respectarea principiilor legalității, egalității, transparenței, proporționalității, imparțialității, continuității, adaptabilității, care scade încrederea cetățenilor în capacitatea statului de a gestiona relațiile sociale. Cu referire la mediul de afaceri privat se constată înregistrarea unei evoluții în promovarea integrității, mai ales în cadrul întreprinderilor publice, acestea înregistrând un progres suplimentar, ca urmare a unei colaborări mai strânse cu autoritățile și instituțiile publice, care pot crește inițiativele de promovare a integrității în sectorul privat.

Ca urmare a cercetării realizate pentru tema noastră considerăm că identificarea și adoptarea unei noi etici și transparențe decizionale în administrația publică din România, reactualizarea legislației și formarea funcționarilor publici la nivelul standardelor deontologice europene reprezintă imperative majore la nivelul societății românești. Transparența proceselor care se desfășoară în administrația publică, în principal a celor prin care se iau decizii este crucială pentru păstrarea fenomenului de corupție în limite acceptabile.

5.2. Concluzii privind incompatibilitățile în exercitarea funcțiilor și demnităților publice

Reglementarea incompatibilităților privind exercitarea funcțiilor și demnităților publice pe care o regăsim în Constituție, Legea nr. 161/2003, Codul administrativ și care are un caracter general, este completată de legea aplicabilă autorității sau instituției publice în care persoanele care îndeplinesc o funcție publică sau exercită o demnitate publică își desfășoară activitatea.

Pornind de la premisa că exercitarea unei funcții publice se face cu respectarea principiilor imparțialității, integrității și transparenței, incompatibilitățile asigură îndeplinirea cu neutralitate a mandatului de către persoane care dețin o funcție publică de autoritate. Am analizat în cuprinsul tezei și dacă stabilirea cazurilor de incompatibilitate constituie o

---

³⁴ Apud Gabriela Pohoată, *Etica și transparența decizională în administrația publică*, Editura Prouniversitaria, București, 2011, p. 97.

restrângere a exercițiului unor drepturi și libertăți. În mod unanim și în acord cu opiniile exprimate în doctrină și în practica judiciară, considerăm că reglementarea incompatibilităților reprezintă o garanție capabilă să confere o autoritate morală de necontestat persoanelor care exercită anumite mandate.

Analizând doctrina și jurisprudența în materia incompatibilităților am regăsit mai multe definiții ale stării de incompatibilitate. Este corect să subliniem că doctrina juridică oferă o varietate de definiții pentru conceptul de incompatibilitate, toate convergând însă către un scop comun: protejarea interesului public și de a institui protecție acestuia având în vedere că, în exercitarea funcției de demnitate publică, funcționarul reprezintă interesele cetățenilor. Aptul că există multiple definiții pentru incompatibilitate reflectă complexitatea acestui concept și adaptarea sa la diferite contexte juridice și sociale. Cu toate acestea, în spatele acestei diversități se regăsește un numitor comun: asigurarea imparțialității și obiectivității în exercitarea funcțiilor publice. Jurisprudența joacă un rol esențial în concretizarea și adaptarea conceptului de incompatibilitate la cazurile concrete. Prin intermediul hotărârilor judecătorești, se precizează sensul și întinderea normelor legale privind incompatibilitățile, se stabilesc criterii pentru evaluarea situațiilor concrete și se oferă interpretări ale unor aspecte controversate.

Am putut desprinde din această analiză *trasăturile principale* ale incompatibilităților:

- starea de incompatibilitate privește doar persoanele care ocupă funcții publice sau de demnitate publică;
- exprimă situația în care în care aceste persoane nu pot ocupa concomitent o altă funcție publică sau privată;
- urmăresc protecția titularilor funcțiilor publice și de demnitate publică și a intereselor generale ale societății;
- starea de incompatibilitate subzistă pe durata exercitări funcției publice sau de demnitate publică.

Potrivit Deciziei nr. 396/2017 a Curții Constituționale³⁵, stabilirea în concret a stării de incompatibilitate revine instanței judecătorești, care, cu acazia soluționării acțiunii formulate împotriva raportului de evaluare întocmit de Agenția Națională de Integritate, analizează caracteristicile fiecărei spețe, prin prisma dispozițiilor legale, astfel încât hotărârea luată să corespundă scopului legii, de a asigura imparțialitatea, de a proteja interesul social și de a evita conflictul de interese.

Constatăm o exprimare vagă în privința regimului incompatibilităților, în ideea că, în unele cazuri, legiuitorul conectează incompatibilitățile cu noțiunea de exercitare a funcției, în timp ce în alte situații stabilește incompatibilități exclusiv ca urmare a deținerii unei funcții sau calități. Conform art. 94 alin. (1) din Legea nr. 161/2003 funcționarul public este incompatibil cu exercitarea oricărei alte funcții publice sau calități decât cea în care a fost numit, precum și cu funcțiile de demnitate publică.

În opinia noastră, într-un recurs în interesul legii Î.C.C.J. ar putea clarifica aplicarea dispozițiilor legale privind incompatibilitatea numai la exercitarea efectivă a calității de funcționar public concomitent cu altă activitate sau profesie prohibită de lege. Însă, în absența unei decizii a Î.C.C.J. într-un RIL în acest sens, textul de lege criticat aici rămâne o normă legală care generează incertitudine juridică și poate afecta în mod disproporționat drepturile fundamentale.

Fără a pierde din vedere specificitatea regimului juridic al oricărei profesii sau funcții, considerăm că problema regimului juridic al incompatibilității, în situația în care persoana vizată este suspendată din funcție ori profesie, ar trebui să aibă o soluție unitară; nu are relevanță

---

³⁵ Decizia nr. 396 din 13 iunie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 94 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 161/2003 și ale art. 25 alin. (2) și (4) din Legea nr. 176/2010, publicată în Monitorul Oficial nr. 821 din 18 octombrie 2017.

dacă este vorba despre un raport de serviciu sau chiar de muncă pentru profesiile și funcțiile supuse unui regim de incompatibilități, întrucât suspendarea respectivului raport ar trebui să producă aceleași consecințe în privința incompatibilităților.

Analizând practica Înaltei Curți de Casație și Justiție, observăm o interpretare extinsă, pe care o considerăm nejustificată, a dispozițiilor art. 94 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 161/2003 prin analogie și la funcționarii suspendați, rezultând în realitate o aplicare a legii pe un efect juridic sancționator, situație care, în mod evident, încalcă prevederile art. 53 din Constituție.

Considerăm că textul privind funcționarii publici, în comparație cu reglementarea legală existentă în privința regimului incompatibilităților altor demnități și funcții publice, este discriminator. Cu titlu de exemplu, în cazul magistraților suspendați din funcție, legiuitorul a optat explicit la eliminarea oricăror incompatibilități pe durata suspendării din funcție. Astfel, în cazul magistraților suspendați sunt incidente dispozițiile Legii nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu modificările și completările ulterioare³⁶, în sensul că pe perioada suspendării acestora, magistraților nu le sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile prevăzute de acest act normativ, în timp ce incidența Legii nr. 161/2003 asupra regimului juridic aplicabil funcționarilor publici este una cu caracter sancționator, iar normele legale sancționatorii trebuie să fie exprese, explicite, previzibile și desigur nediscriminatorii de la o categorie profesională la alta. Pe cale de consecință, potrivit principiului „*ubi eadem est ratio, ibi idem jus*”, atâta timp cât magistratului suspendat din exercitiul profesiei nu i se aplică pe perioada suspendării incompatibilitățile și interdicțiile prevăzute de lege, atunci nici funcționarului public suspendat nu ar trebui să i se aplice pe perioada suspendării incompatibilitățile aferente.

Incompatibilitatea reținută de lege pentru anumite categorii profesionale și eliminată de legiuitor pentru alte categorii profesionale creează o discriminare, fiind evident că același gen de fapte și de ipoteze nu se pot aplica diametral opus pentru două categorii care au restricții relativ similare în general, respectiv magistrați și funcționari.

În plus, spre deosebire de reglementarea legală anterioară referitoare la rezolvarea situațiilor de incompatibilitate ivite în timpul exercitării unei funcții publice, art. 41 C.adm. este formulat în termeni imperativi, în sensul că nu prevede un drept de opțiune, ci obligația de renunțare, în 15 zile de la ivirea stării de incompatibilitate, deci imediat după intrarea în exercitiul funcției publice de autoritate, la una dintre cele două funcții incompatibile, sub sancțiunea încetării de drept a funcției publice. Astfel, dacă potrivit reglementării anterioare incompatibilitatea naștea, prin existența ei, dreptul titularului funcției guvernamentale de a opta pentru una dintre funcțiile care nu pot fi exercitate concomitent de către una și aceeași persoană, cel care se afla într-o stare de incompatibilitate fiind chemat să-și exprime opțiunea pentru una dintre funcții, reglementarea din C.adm. prevede în mod expres obligația renunțării la calitatea sau funcția cu care este incompatibilă funcția de membru al Guvernului.

Referitor la încetarea mandatului de primar ca urmarea constatării stării de incompatibilitate, Punctul 2) paragraful final al Hotărârii Curții în Cauza C-40/21³⁷, precizează că aplicarea legislației naționale - în speță Legea nr. 176/2010, care prevede interdicția de a ocupa orice funcție publică aleasă pentru o durată prestabilită de trei ani, respectă principiul proporționalității³⁸ și este adecvată gravității încălcării pe care o reprimă.

---

³⁶ Legea nr. 303/2022 a abrogat Legea nr. 303/2004, care, inițial, la data intrării în vigoare, nu prevedea excepția de la regimul incompatibilităților pe perioada suspendării din funcție a magistraților, aceasta fiind stabilită ulterior prin Legea 247/2005,

³⁷ Hotărârea Curții (Camera întâi) din 4 mai 2023 (cerere de decizie preliminară formulată de Curtea de Apel Timișoara – România) – T.A.C./Agenția Națională de Integritate disponibilă pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:62021CA0040> .

³⁸ "o măsură trebuie să fie de natură să asigure, în mod coerent și sistematic, realizarea obiectivului legitim urmărit și să nu depășească ceea ce este adecvat și necesar pentru a-l atinge" (pct. 40 din Decizie).

Față de cele de mai sus, Hotărârea Curții subliniază necesitatea aplicării unei sancțiuni proporționale „*cu gravitatea abaterii*”. Suntem de părere că ultima expresie citată trebuie să fie înțeleasă în sensul în care o instanță națională poate să aprecieze gravitatea sancțiunii aplicate doar în situația în care legislația națională prevede sancțiuni de gravitate diferită, aplicabile pentru aceeași faptă ilicită.

Astfel, „*aplicarea automată a acestor sancțiuni - încetarea de plin drept a mandatului, și interdicția de a ocupa orice funcție publică aleasă pe o durată predeterminată - permite astfel încetarea durabilă a situației de conflict de interese identificate, menținând-se totodată funcționarea statului și a organelor alese în cauză*” (pct. 56).

Cu privire la durata și necesitatea interdicției la punctele 61, 64 și 66 din Hotărârea Curții este menționat: „*Având în vedere componenta preventivă a măsurii în discuție, care urmărește în special să descurajeze persoanele care exercită funcții publice să aducă orice atingere integrității funcției lor, determinarea unei durate prestabilite pentru această măsură este necesară, într-un asemenea context național, pentru a-i asigura efectivitatea*” (pct. 61).

„*Prin faptul că prevede o sancțiune de neeligibilitate cu o durată prestabilită de trei ani în legislația națională, nu depășește limitele a ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivului legitim pe care îl urmărește*” (pct. 64).

„*Prin urmare, ... interdicția de a ocupa funcții publice alese pentru o durată prestabilită de trei ani, prevăzută de această legislație națională, nu este, în principiu, disproporționată în raport cu încălcarea pe care urmărește să o sancționeze.*” (pct. 66).

Suntem de părere că încetarea unei stări de incompatibilitate, prin încetarea de plin drept a mandatului primarului, în condițiile art. 160 C.adm., cât și interdicția automată de a ocupa orice funcție publică pe o durată predeterminată de 3 ani în temeiul art. 25 alin. (2) din Legea nr. 176/2010 pot fi considerate sancțiuni adecvate pentru atingerea obiectivului legitim de a asigura integritatea și transparența în exercitarea funcțiilor și a demnităților publice, precum și pentru prevenirea corupției instituționale.

Întrucât sancțiunile de mai sus au fost considerate proporționale cu gravitatea abaterii, nefiind încălcat principiul proporționalității, în România nu au fost inițiate demersuri legislative în vederea modificării dispozițiilor privind cazul de încetare de drept a mandatului de primar ca urmare a constatării a unei stări de incompatibilitate - caz prevăzut la art. 160 alin. (1) lit. b) C.adm.

În privința incompatibilităților privind aleșii locali (consilieri locali, județeni, viceprimar, vicepreședinte de consiliu județean), analizând prevederile actelor normative constatăm că există două proceduri diferite prin care poate fi constată o situație de incompatibilitate.

Prima procedură este cea prevăzută de art. 91 alin. (4), care stabilește că „în situația în care alesul local aflat în stare de incompatibilitate nu renunță la una dintre cele două funcții incompatibile în termenul prevăzut la alin. (3), prefectul va emite un ordin prin care constată încetarea de drept a mandatului de ales local la data împlinirii termenului de 15 zile sau, după caz, 60 de zile, la propunerea secretarului unității administrativ-teritoriale”.

A doua procedură legală este, așadar cea în fața A.N.I. Astfel, art. 8, alin. (2) din Legea nr. 176/2010 stabilește că activitatea de evaluare a incompatibilităților persoanelor care fac obiectul prezentei legi, inclusiv aleșii locali, este desfășurată de Agenția Națională de Integritate.

În acest context considerăm necesară intervenția legiuitorului pentru a reglementa procedura constatării și sancționării stării de incompatibilitate privind aleșii locali.

În cuprinsul tezei am analizat și cazurile de incompatibilitate privind președintele și vicepreședintele A.M.E.P.I.P., reglementate de O.U.G. 109/2011 privind ordonanța corporativă, din perspectiva asimilării acestor funcții cu funcțiile de demnitate publică. În acest context, ar fi utilă completarea Legii nr. 187/2023 în ce privește cazurile de incompatibilitate ale președintelui și vicepreședinților A.M.E.P.I.P. prin adăugarea incompatibilității cu orice funcție

publică, cu excepția funcțiilor didactice și de cercetare, interzicerea exercitării direct sau prin persoane interpuse a activităților de comerț, participarea la administrarea sau la conducerea unor societăți reglementate de Legea societăților comerciale nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, regii autonome sau organizații cooperatiste.

Un alt aspect constatat este acela că în cazul acestor funcții, legea nu prevede un termen în care președintele sau vicepreședintele A.M.E.P.I.P. să aleagă între funcțiile care generează starea de incompatibilitate, ci se folosește termenul neuzual în materia incompatibilităților *de îndată*. Mai mult decât atât, Legea nu prevede nici sancțiunea aplicabilă în cazul în care președintele sau vicepreședintele nu notifică Secretarul General al Guvernului despre intervenirea stării de incompatibilitate. Considerăm că, în atare situație, se aplică regulile generale reglementate de Legea nr. 161/2003.

5.3. Concluzii privind conflictul de interese

Consolidarea cooperării internaționale și a standardelor comune a creat un mediu propice pentru armonizarea legislațiilor naționale în domeniul prevenirii și combaterii corupției. Prin aderarea la UE, statele membre și-au asumat obligația de a adopta și aplica norme stricte privind conflictul de interese, aliniată la standardele europene. Incriminarea conflictului de interese reprezintă un instrument esențial pentru a descuraja comportamentul corupt și a proteja interesul public.

Convenția Națiunilor Unite Anticorupție³⁹ a reiterat că normele sale au fost adoptate în scopul promovării și întăririi măsurilor de prevenție și combatere eficientă a corupției, în vederea promovării integrității, responsabilității și a unui management corect în domeniul public și al proprietății statului. Art. 8 al Convenției prevede expres stabilirea de măsuri și sisteme prin care să se ceară funcționarilor publici să dea declarații autorităților competente referitoare la activitățile desfășurate în afara serviciului, angajarea, investițiile, bunurile, cadourile substanțiale și beneficiile din care ar putea rezulta conflicte de interese în raport cu respectarea obligațiilor rezultate din activitatea de funcționar public. În România, obligația funcționarilor publici de a declara averea și interesele este reglementată prin Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției. Această lege transpune în legislația națională prevederile Convenției Națiunilor Unite Anticorupție și stabilește un cadru detaliat pentru declararea averii și a intereselor.

Definirea „*conflictului de interese*” în legislația română este destul de deficitară în raport cu normele europene amintite. Întrucât este practic imposibil ca prin lege să fie identificate și reglementate toate cazurile în care în practică pot apărea „*conflicte de interese*”, soluția nu putea fi alta decât aceea a reglementării de principiu a cazurilor de acest gen, printr-o definiție cât mai acoperitoare a lor și prin prescrierea generică a comportamentului oficialilor în asemenea situații. Regula cea mai generală sub acest aspect, la care ne raliem și noi, este că oficialii au obligația de a-și declara interesele și de a se abține de la orice act/decizie de natură să influențeze exercitarea imparțială și obiectivă a funcției lor publice.

În doctrina⁴⁰ a fost exprimată opinia pe care o împărtășim și noi, conform căreia recentăse reține că incriminarea conflictului de interese este un răspuns la semnalele tot mai dese din partea societății civile, dar și a organismelor și instituțiilor internaționale cu privire la impactul pe care faptele comise cu încălcarea normelor deontologice cu acest specific îl produc.

---

³⁹ România a semnat Convenția la Merida (Mexic) la 9 decembrie 2003 și a ratificat-o prin Legea 365/2004 privind ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 903 din 5 octombrie 2004.

⁴⁰ Augustin Lazăr, *Conflictul de interese. Teorie și jurisprudență. Studii de drept comparat, Ediția aII – a, revizuită și adăugită*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 52 și urm.

Revenind la noțiunea conflictului de interese, Legea nr. 161/2003 îl definește la art. 70, drept acea „*situație în care persoana ce exercită o demnitate publică⁴¹ sau o funcție publică⁴² are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției și altor acte normative*”. Remarcăm, din compararea definiției din legea internă cu cea din reglementările europene similare, cu deosebire din Recomandarea nr. R(2000)10 a Comitetului Miniștrilor⁴³, că legea internă este în mod vădit lacunară și mai puțin restrictivă.

În cadrul a trei secțiuni distincte, Legea nr. 161/2003 prescrie, în materia conflictului de interese, comportamentul a trei categorii de „oficiali“, după cum urmează:

- cu privire la *membri ai Guvernului și persoane deținând alte funcții de demnitate publică din administrația publică centrală și locală*, art. 72 dispune următoarele: „(1) *Persoana care exercită funcția de membru al Guvernului este obligată să nu emită un act administrativ sau să nu încheie un act juridic ori să nu ia sau să nu participe la luarea unei decizii în exercitarea funcției publice de autoritate, care produce un folos material pentru sine, pentru soțul său ori rudele sale de gradul I.*”

- cu privire la *aleșii locali*, art. 76 stabilește practic aceleași interdicții și consecințe în cazul încălcării acestora, ca și în cazul membrilor Guvernului și persoanelor deținând alte funcții publice de autoritate din administrația publică centrală și locală. Aleșii locali la care se referă, explicit, textul de lege sunt primarii și viceprimarii, primarul general și viceprimarii municipiului București. În privința celorlalte categorii de aleși locali, art. 77 dispune: „*Nu poate lua parte la deliberare și la adoptarea hotărârilor consilierul care, fie personal, fie prin soț, soție, afini sau rude până la gradul al patrulea inclusiv, are un interes patrimonial în problema supusă dezbaterilor consiliului local.*”

Reglementarea conflictului de interese pentru aleșii locali este completată de art. 288 C. adm., fiind în principal mai clară cu privire la definirea interesului personal al aleșilor locali. Consilierii județeni și consilierii locali nu pot lua parte la deliberarea și adoptarea de hotărâri dacă au un interes personal în problema supusă dezbaterii.

- cu privire la *funcționarii publici*, dată fiind specificitatea exercitării funcției publice, Legea nr. 161/2003 prevede că⁴⁴ funcționarul public este în conflict de interese dacă este chemat să rezolve cereri, să ia decizii sau să participe la luarea deciziilor cu privire la persoane fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial, dacă interesele sale patrimoniale, ale soțului sau rudelor sale de gradul I pot influența deciziile pe care trebuie să le ia în exercitarea funcției publice. În cazul existenței unui conflict de interese, legea dispune că funcționarul public este obligat să se abțină de la rezolvarea cererii, luarea deciziei sau participarea la luarea unei decizii și să-l informeze de îndată pe șeful ierarhic căruia îi este subordonat direct. Întrucât legea nu reglementează în mod explicit, din interpretarea acesteia rezultă că eventualele încălcări ale normelor privind conflictele de interese vor fi sesizate conducătorului autorității sau instituției publice ori șefului ierarhic căruia îi este subordonat direct funcționarul public în cauză. În sfârșit, legea prevede că în cazurile în care un funcționar public rezolvă o cerere, ia o decizie sau participă la luarea unei decizii deși se afla în conflict de interese, va răspunde „disciplinar, administrativ, civil ori penal, potrivit legii“. Ulterior adoptării Legii nr. 161/2003, a intrat în vigoare Legea nr. 7/2004 privind Codul de conduită a funcționarilor publici⁴⁵ care la art. 4, lit e) definește conflictul de interese ca fiind, *acea situație sau împrejurare în care*

⁴¹ Definiția cea mai cuprinzătoare o regăsim în Codul administrativ, art. 5, alin. 1, lit. z): „ansamblul de atribuții și responsabilități stabilite prin Constituție, legi și/sau alte acte normative, după caz, obținute prin investire, ca urmare a rezultatului procesului electoral, direct sau indirect, ori prin numire”.

⁴² Art. 5, alin. (1), lit. y) din C.adm..

⁴³ https://cna.md/public/files/legislatie/rec_2000_10_cod_conduita_func_t_public.pdf

⁴⁴ Art. 79, alin. (1), lit. a) – c) Legea nr. 161/2003.

⁴⁵ Legea nr. 7/2004 privind Codul de conduită a funcționarilor publici a fost abrogată prin Codul administrativ, art. 597, alin. 2, lit. k).

interesul personal, direct ori indirect, al funcționarului public contravine interesului public, astfel încât afectează sau ar putea afecta independența și imparțialitatea sa în luarea deciziilor ori îndeplinirea la timp și cu obiectivitate a îndatoririlor care îi revin în exercitarea funcției publice deținute.

Dispoziții privind conflictul de interese regăsim și în Codul administrativ, care la art. 452 prevede că „(1) *Funcționarii publici au obligația să respecte întocmai regimul juridic al conflictului de interese și al incompatibilităților precum și normele de conduită*”.

Analizând dispozițiile Legii nr. 161/2003, constatăm că în materia conflictului de interese nu există nicio dispoziție care să se refere la deputați sau senatori, fiind prevăzute doar situațiile de incompatibilitate. Lipsa reglementării nu a fost completată nici ulterior, urmarea a modificărilor la care a fost supus actul normativ. Faptul că statutul constituțional și legal al deputaților și senatorilor este diferit de statutul funcționarilor publici, existând particularități cu privire la exercitarea anumitor drepturi, nu poate justifica diferența de tratament juridic în raport cu celelalte categorii de persoane care exercită o demnitate sau o funcție publică, astfel încât, chiar dacă pentru parlamentari nu există dispoziții speciale referitoare la conflictul de interese în cuprinsul Legii nr. 161/2003, așa cum există pentru membrii Guvernului, aleșii locali și funcționarii publici; norma generală cuprinsă în art. 70 din această Lege le este direct aplicabilă și acestora, ca persoane ce exercită funcții de demnitate publică.

5.4. Concluzii privind rolul Agenției Naționale de Integritate în asigurarea transparenței și integrității în exercitarea funcțiilor publice

Aderarea României la Uniunea Europeană a impus o serie de reforme ample, printre care și consolidarea statului de drept și combaterea corupției. În acest context, România a fost nevoită să se alinieze la standardele europene în materie de transparență, integritate și imparțialitate în exercitarea funcțiilor publice. Înființarea unui organism autonom și independent pentru combaterea corupției a fost un pas important în eforturile României de a se alinia la standardele U.E. Cu toate acestea, eficiența acestei instituții a depins de o serie de factori, iar rezultatele obținute până în prezent au fost variabile.

Baza legală a înființării Agenției Naționale de Integritate o regăsim în dreptul comunitar în Decizia 2006/928/C.E. de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare (M.C.V.)⁴⁶ a progresului realizat de România în vederea atingerii unor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției după data aderării la Uniunea Europeană, adoptată de Comisia Europeană la data de 13 decembrie 2006.

Prin adoptarea Legii nr. 144/2007⁴⁷ a fost completat cadrul legal instituit în România pentru prevenirea și combaterea folosirii abuzive a funcției publice, precum și a obținerii de câștiguri necuvenite din exercitarea acesteia, fiind reglementată organizarea și funcționarea unei noi autorități administrative. Astfel, a fost înființată Agenția Națională de Integritate, autoritate administrativă autonomă, cu personalitate juridică, ce funcționează la nivel național, ca structură unică, care nu este subordonată niciunui organism și este supusă unui control de tutelă exercitat de către Senatul României.

Agenția Națională de Integritate „*a reușit să impună standarde înalte și transparente în ceea ce privește îndeplinirea funcțiilor și demnităților publice în condiții de integritate.*” În vederea atingerii obiectivelor strategice, Agenția a dezvoltat un climat de colaborare cu diverse

---

⁴⁶ Disponibilă pe https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/cooperation-and-verification-mechanism-bulgaria-and-romania_ro.

⁴⁷ Legea nr. 144 din 21 mai 2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 535 din 3 august 2009.

entități din România, în ideea de a îmbunătăți activitatea de prevenire și combatere a corupției, educarea și pregătirea profesională.

Analizând practica judiciară, am constatat că activitatea A.N.I. a înregistrat în mod constant și sistematic confirmarea rapoartelor întocmite, în fața instanțelor de judecată, ceea ce a condus la recunoașterea internațională a acesteia, ca furnizor de bune practici

Pornind de la principalul obiectiv ale A.N.I., respectiv îmbunătățirea activității de prevenire, identificare și sancționare a situațiilor de incompatibilități, conflicte de interese și averi nejustificate apreciem că activitatea de monitorizare a instituțiilor și autorităților publice a dus la identificarea mai multor deficiențe, pentru a căror înlăturare este necesară intervenția legiuitorului pentru uniformizarea legislației sau a conducătorilor instituțiilor publice pentru punerea în aplicare a normelor legale.

Rezultatele obținute în cadrul acestei lucrări privesc tema sa generală, respectiv identificarea neconcordanțelor dintre normele care reglementează incompatibilitățile și conflictele de interese, atât în ce privește cazurile reglementate de legiuitor, cât și în legătură cu procedura de constatare și sancționare a acestora și nu în ultimul rând, prezentarea unor propuneri *de lege ferenda* care să ducă la uniformizarea legislației în domeniu.

Lucrarea reprezintă un prim pas într-o cercetare complexă, având ca obiectiv identificarea lacunelor și a potențialelor soluții în domeniul prevenirii și combaterii corupției instituționale. Deși timpul alocat nu a permis o analiză exhaustivă, rezultatele obținute subliniază necesitatea urgentă de a elabora un **COD DE INTEGRITATE** cuprinzător, care să reglementeze instrumentele administrative de prevenire și de luptă împotriva corupției. Acest cod ar trebui să definească clar standardele de etică și integritate în administrația publică, să stabilească mecanisme eficiente de control și să prevadă sancțiuni adecvate pentru încălcări.

Considerăm că această cercetare reprezintă doar o etapă într-un proces continuu de perfecționare a cadrului normativ și instituțional. În viitor, ne propunem să aprofundăm studiul privind incompatibilitățile și conflictele de interese, cu scopul de a identifica soluții concrete pentru prevenirea și combaterea acestora. Prin colaborarea dintre practicieni și teoreticieni, sperăm să contribuim la elaborarea unui cadru legal robust și eficient, care să asigure o administrație publică transparentă și onestă.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

1. Alexandru, Violeta, *Consultarea publică eficientă la nivelul administrației centrale și locale. Ghid practic pentru aplicarea Legii 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică*;
2. Androniceanu, Armenia, *Sisteme administrative în state din Uniunea Europeană, Studii comparative*, Editura Universitară, București, 2007;
3. Bălan, Emil, *Procedura administrativă*, Editura Universitară, București, 2005;
4. Bărbulescu, Iordan Gheorghe *Noua Europă, Identitate și model european*, Vol. I, Editura Polirom, București 2015;
5. Bogasiu, Gabriela, *Legea contenciosului administrativ comentată și adnotată. Cuprinde legislație, jurisprudență și doctrină*, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, editura Universul juridic, București, 2022;
6. Bogasiu Gabriela, *Legea contenciosului administrativ comentată și adnotată. Cuprinde legislație, jurisprudență și doctrină*, Ediția a IV-a, revăzută și adăugită, editura Universul Juridic, București, 2018;
7. Buta Gheorghe în *Noul Cod Civil. Studii și comentarii*. Vol. I, Cartea I și Cartea a II-a, Editura Universul Juridic 2012;
8. Călinoiu, Constanța, Duculescu, Victor, *Drept Constituțional și Instituții Publice*, Ediția a IV-a, Editura Lumina Lex, București, 2010;
9. Cărăușan Mihaela Victorița, *Drept Administrativ*, Volumul I, Editura Economică, București, 2012;
10. Cătană Emilia Lucia, *Drept administrativ*, Ediția 3, Editura C.H.Beck, București, 2023;
11. Cercelescu, Carmen Monica, *Regimul juridic al presei. Drepturile și obligațiile jurnaliștilor*, Ed Teora 2002;
12. Ceslea Nicolae Alexandru, *Procedura administrativă prealabilă sesizării instanței de contencios administrativ*, Editura Hamangiu, București, 2023;
13. Chiuariu, Tudor, *Controlul averilor, incompatibilitatilor și conflictelor de interese. Legislație, doctrină și jurisprudență*, Ed. Hamangiu, 2016;
14. Ciuncan, Dorin, *Anticorupția în mediul de afaceri. Conflictul de interese de natura constituțională*, Editura Universul Juridic, București, 2017;
15. Cliza, Marta – Claudia, Ulariu, Constantin – Claudiu , *Drept administrativ, Partea Generală*, Editura C.H.Beck, București, 2023;
16. Cobârzan Bianca, Dragoș Dacian, Bogdana Neamțu, *Transparența administrativă în România: o cercetare asupra aplicării prevederilor legii transparenței în comunitățile rurale din regiunea Transilvania*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2008;
17. Deaconu, Ștefan în Ioan Moraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituția României. Comentariu pe articole*, Editura C.H.Beck, București, 2008;
18. Deleanu Ion, *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat*, Editura C.H.Beck, București, 2005;
19. Dinu Ruxandra, *Incompatibilitățile funcțiilor publice*;
20. Drăganu Tudor, *Drept constituțional și instituții politice*, Editura Lumina Lex, București 1998;
21. Drăganu Tudor, *Liberul acces la justiție*, Editura Lumina Lex, București, 2003;
22. Duculescu Victor, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Lumina Lex, București, 2008;
23. Fuerea, Augustin, *Manualul Uniunii Europene*, Ed. A IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2016;

24. Gherghină Claudiu Angelo, *Legalitatea actului administrativ normativ în statul de drept*, Editura Universul Juridic, București, 2019;
25. Grădinaru Sanda, *Dreptul funcției publice, Suport de curs*, Editura C.H.Beck, București, 2022;
26. Haiduc Maria Loredana, *Implicațiile codificării procedurii administrative asupra teoriei actului administrativ*, Editura C.H.Beck, București, 2021;
27. Ionescu, Cristian, *Tratat de drept constituțional contemporan*, Ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2019;
28. Ionescu, Cristian, *De la conceptul de guvernare la practica buneii guvernări, Public Administration at the beginning of the third millenium*, Bucharest, National School of Political Studiers, 2020;
29. Iorgovan, Antonie, *Tratat de drept administrativ*, Vol. I, Ediția a 4-a, Editura All Beck, București, 2005;
30. Iorgovan, Antonie, *Tratat de drept administrativ*, Vol II, Ediția a 4-a, Editura All Beck București, 2005;
31. Iugan Andrei Viorel, *Codul penal adnotat. Partea specială, include jurisprudență națională 2014-2020*, editura Universul Juridic, București, 2020;
32. Lazăr, Augustin, *Conflictul de interese. Teorie și jurisprudență. Studii de drept comparat*, Ediția a II – a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2017;
33. Manda, Corneliu, Manda, Cezar Corneliu, *Dreptul colectivităților locale*, Ediția a 4-a, Editura Universul Juridic, București, 2008;
34. Manda Cezar Corneliu, *Teoria administrației publice*, Editura C.H.Beck, București, 2013;
35. Manda Cezar Corneliu, *Drept administrativ. Tratat elementar*, Ediția a 5-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2008;
36. Marin, Eugenia, *Schimbări ale regimului incompatibilităților și conflictului de interese prin intrarea în vigoare a Codului Administrativ*, Revista de Drept Public, 1-2/2020;
37. Marin, Eugenia, *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 – Comentariu pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2020;
38. Marin Eugenia, *Comentariu la art. 492 din Codul administrativ, în Codul administrativ comantat (colectiv de coordonatori, coordonator Verginia Vedinaș)*, vol. II;
39. Militaru Ioana Nely, *Dreptul Uniunii Europene. Cronologie, Izvoare. Principii. Instituții. Piața internă a Uniunii Europene, Libertățile fundamentale*, Ediția a IV-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2023;
40. Mîtuțoiu Daniela, *Etica și integritatea în viața publică*, Editura Tritonic Books, București, 2022;
41. Muraru, Ioan, Tănăsescu, Simina, *Drept constituțional și instituții politice*, Editura Lumina Lex, București 2001;
42. Moraru, Ioan, în Ioan Moraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituția României. Comentariu pe articole*, Editura C.H.Beck, București, 2008;
43. Onofrei, Mihaela, *Sisteme administrative europene comparate. Suport de curs*, Editura Universității Al.Ioan Cuza, Iași, 2006;
44. Paraschiv, Gabriela, *Conflictul de interese, în Explicațiile Noului Cod penal*, Vol. IV, Articolele 257-366, de George Antoniu, Tudorel Toader, ș.a., Ed. Universul Juridic, București, 2016;
45. Pătrăuș Mihaela, *Drept Instituțional european. Curs Universitar*. Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Pro Universitaria, București, 2011;

46. Petroiu, Marius, *Dreptul de acces la informațiile de interes public. De la litera legii, la abuzul autorităților*, Editura Hamangiu, București, 2014;
47. Petrescu, Rodica, Narcisa, *Drept administrativ*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2004;
48. Piperea, Gheorghe în *Noul Cod Civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București 2012;
49. Podaru, Ovidiu, *Drept administrativ. Vol. Actul administrativ (I) Repere pentru o teorie altfel*, Editura Hamangiu, București, 2010;
50. Pohoată, Gabriela, *Etica și transparența decizională în administrația publică*, Editura Prouniversitaria, București, 2018;
51. Preda, Mircea, Vasilescu, Benonia, *Drept administrativ. Partea specială*, ediție actualizată, Editura Lumina Lex, București 2007;
52. Predescu, Ovidiu, Hărăstășanu, Angela, *Drept penal. Partea specială. Examinare comparativă Codul penal - Noul Cod penal*, Editura Universul Juridic, București, 2012;
53. Rădulescu, Corina, Mihaela, *Deontologia funcției publice (suport de curs)*, Editura Universității București, 2006;
54. Rîciu, Iuliana, *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, legislație conexă și jurisprudență*, Editura Universul Juridic, București 2020;
55. Săraru, Cătălin Silviu, *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004. Examen critic al Deciziilor Curții Constituționale 2004-2014*, Editura C.H.Beck, București, 2015;
56. Săraru, Cătălin Silviu, *Tratat de contencios administrativ*, ediția 2022, Editura Universul Juridic, București, 2022;
57. Slabu, Elisabeta, *Buna administrare în spațiul administrativ european*, Editura C.H.Beck, București, 2018;
58. Suci, Ana Mocanu, *Răspunderea funcționarilor publici*, Editura C.H. Beck, București 2016;
59. Șerban, Dumitru Daniel, *Achiziții publice. Curtea de Justiție a Comunităților/Uniunii Europene, O radiografie sinoptică a întregii jurisprudențe în domeniu*, Editura Hamangiu, București, 2022, p. XXIV. Pct. 129;
60. Șerban, Laura, *Scurtă analiză comparativă a statutului și competențelor consilierilor de etică*, disponibilă pe www.anfp.gov.ro;
61. Tofan Apostol, Dana, *Drept administrativ*, Vol. II, Ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2015;
62. Tofan Apostol, Dana, *Drept administrativ, Partea introductivă. Administrația publică*, Volumul I, Editura C.H.Beck, București, 2024;
63. Tofan Apostol, Dana, *Drept administrativ, Volumul I. Partea introductivă. Administrația publică. Personalul din administrație*, Ediția a 5-a, Editura C.H. Beck, București, 2020;
64. Tofan, Mihaela, *Dreptul funcției publice europene*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Centrul de Studii Europene, Modul: Administrație publică în Europa, suport de curs;
65. Tomescu, Mădălina, *Deontologia funcționarului public*, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura ProUniversitaria, București, 2021;
66. Trăilescu Anton, Trăilescu Alin, *Legea Contenciosului administrativ. Comentarii și explicații*, Ediția a 5-a, revizuită și adăugită, Editura C.H.Beck, București, 2021;
67. Tudoran, Mihai Viorel, *Analiza infracțiunii de conflict de interese și comentarii de practică judiciară*, Editura Universul Juridic, București, 2017;

68. Țiclea, Alexandru, *Tratat de dreptul muncii*, Editura Rosetti, 2006;
69. Vasilescu, Nicolae, *Etica Parlamantară. Conflicte de interese, incompatibilitati si inegalități, imunitati și privilegii*, Editura Sitech, 2014;
70. Vasilescu, Benonica, *Drept administrativ*, Ediția a 3-a, revăzută și adăugată, Ed. Universul Juridic, București, 2017;
71. Văcăroiu, Daniela Florentina, *Izvoarele dreptului roman – o abordare terminologică*, în Revista de Drept Public nr. 2/2006;
72. Vedinaș, Verginia, *Drept administrativ*, Ediția a IX-a revăzută și actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2015;
73. Vedinaș, Verginia (coordonator) și alții, *Codul administrativ adnotat, explicații, jurisprudență, doctrină, Vol. I, art. 1-364*, Editura Universul Juridic, București, 2023;
74. Vedinaș, Verginia (coordonator) și alții, *Codul administrativ adnotat, explicații, jurisprudență, doctrină, Vol. II, art. 365-638*, Editura Universul Juridic, București, 2023;
75. Vedinaș, Verginia, *Codul administrativ adnotat. Noutăți. Examinare comparativă. Note explicative*, Ediția a 2-a, Editura Universul Juridic, București, 2020;
76. Vedinaș, Verginia, *Drept administrativ*, Ediția a 12-a, Editura Universul Juridic, București, 2020;
77. Vedinaș, Verginia, *Codul administrativ adnotat: noutăți, examinare comparativă, note explicative*, Ediția a 3-a, Editura Universul Juridic, București, 2021;
78. Verginia Vedinaș, *Tratat teoretic și practic de drept administrativ*, Vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2018;
79. Vedinaș, Verginia, *Drept administrativ*, Ediția a 8-a, Editura Universul Juridic, București, 2014;
80. Vedinaș Verginia, *Statutul funcționarilor publici. Comentarii, legislație, doctrină și jurisprudență*, Ediția a 2-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2016;
81. Vedinaș, Verginia, Godeanu, Teodor Narcis, Constantinescu, Emanuel, *Dicționar de drept public. Drept constituțional și drept administrativ*, Ed. C.H. Beck, București, 2010;
82. Vida, Ioan, *Puterea executivă și administrația publică*, Editura Regia Autonomă "Monitorul Oficial" București, 1994;
83. Albu, Emanuel, *Motivarea actelor administrative - garanție a dreptului la o bună administrație (administrare)*, în Revista de Drept Public nr. 4/2010;
84. Apostolache, Mihai Cristian, *Considerații privind modificările intervenite în regimul incompatibilităților consilierilor locali*, în RDP nr. 3/2017;
85. Brânzan, Constantin, Oosting Marten, *Rolul Ombudsmanului într-o societate democratică*, în Dreptul nr. 5/1997;
86. Carp, Radu, *Limitele Constituției. Noi evoluții normative și mecanisme politice privind locul Guvernului în cadrul autorităților publice*, în RDP nr. 3/2004;
87. Chirilă, Angelica, *Conflictul de interese: implicații juridice administrative și penale*, în Revista Transilvană de Științe Administrative nr.3/2010;
88. Goga, Gina Livioara, *Reglementarea instituției avertizorului de integritate în România- imperativ al protejării interesului public*, Caietul științific al ISA "Paul Negulescu" nr. 11/2009;
89. Marin, Eugenia, *Schimbări în materia incompatibilităților prin intrarea în vigoare a Codului administrativ*, în RDP nr. 1-2/2020;

90. Mureșan, Florina, Examen teoretic și practic privind incompatibilitățile aleșilor locali, în volumul conferinței – supliment al Revistei „Valahia University Law Study”, Conferința Internațională SOCIETATEA ÎNTEMEIATĂ PE CUNOAȘTERE. Norme, valori și repere contemporane;
91. Negruț, Vasilica, *Principii comune aplicabile administrației publice ale Uniunii Europene*, în EIRP Proceedings, nr. 2/2007;
92. Negruț, Vasilica, *Europenizarea Administrației Publice prin Principiile Generale de Bună Administrare*, publicată în Acta Universitatis Danubius, Juridica nr. 2/2011;
93. Niță Anca Jeanina, *Consacrarea constituțională și legală a dreptului la informație. Impactul stărilor excepționale asupra dreptului la informație*, Revista de drept constitutional nr. 2/2019, editura Universul Juridic;
94. Nikolova, Maria, *Incompatibilitate și conflict de interese: probleme actuale*, Lumea Juridică, nr. 3/2021;
95. Podaru Ovidiu, *Actul administrativ - formă și elemente de formă, Jurisprudenția*, nr. 2/2007;
96. Santai, Ioan-Iosif, *Unele aspecte derivând din regimul juridic al incompatibilităților și conflictelor de interese reglementate în Codul administrativ al României*, în RDP nr. 3/2018;
97. Trăilescu „Anton”, *Unele considerații pe marginea efectelor stării de incompatibilitate a aleșilor locali asupra statutului acestora*, în Dreptul nr. 7/2018;
98. Tofan, Dana Apostol, *Motivarea actelor administrative normative. Condiție de valabilitate a acestora*, Revista de drept public nr. 3/2015;
99. Tudoran, Remus Jurj, *Infrațiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară*, Revista Pro-Lege, disponibilă pe www.revistaprolege.ro;
100. Țuțuianu, Adrian, Mureșan, Florina Ramona, *Aspecte privind implicarea cetățenilor în procesul decizional al instituțiilor europene*, EIRP Proceedings, Vol. 13/2018, ISSN: 2067 – 9211, <http://www.proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp> - International Conference on European Integration – Realities and Perspectives, Universitatea Danubius, Galați;
101. Vucheva, Elena, *Combaterea corupției prin regulile privind incompatibilitatea și conflictul de interese*, Revista Juridică, nr. 1/2023;
102. Vișan Liliana, *Principiul motivării în materia procedurii administrative. Aspecte de drept comparat*, în Revista Română Dreptul nr. 4/2005;
103. Tofan, Dana Apostol, *Unele considerații în legătură cu Legea privind transparența decizională în administrația publică*, în Curierul juridic nr. 3/2003;
104. Lucrarea nr. 17666/2018, citată în „Sinteza soluțiilor adoptate la nivelul Consiliului Superior al Magistraturii în materia incompatibilităților și interdicțiilor stabilite de lege în sarcina judecătorilor și procurorilor, actualizată la data de 1 martie 2023” (în continuare „Sinteza soluțiilor...”), publicată pe pagina <https://emap.csm1909.ro/Default.aspx>, accesibilă doar judecătorilor și procurorilor în funcție;
105. Alain R. Roy, *Etică și guvernare, regulile care reglementează prevenirea și pedepsirea conflictelor de interese între aleșii municipali*, Universite de Montreal, 2009;
106. Alain R. Roy, *Etică și guvernare, regulile care reglementează prevenirea și pedepsirea conflictelor de interese între aleșii municipali*, Editura Universite de Montreal, 2009;

107. Anu Laitila, *Dreptul de a cunoaște în Finlanda: o perspectivă istorică și comparativă*, 2010;
108. A.B.R. van der Meer, *Legislația împotriva managementului impropriu*, 2016;
109. Bertil Cottier, *Publicitatea documentelor administrative. Studiu de drept suedez și elvețian, teză de doctorat*, Imprimeries Reunis SA, Lausanne, 1982;
110. Berend Roelofs, *Integritatea cărții în sectorul public, Conflictele de interese în dreptul administrativ*, 2017;
111. Christoph Demmke, Prof. Dr, Chair Public Public Management at the University of Vaasa (FI) Maros PAULINI, *Eficacitatea politicilor privind conflictele de interese în statele membre ale UE*, University of Vaasa (FI) Florian LENNER, University of Munich (D), *The Effectiveness of Conflict of Interest Policies in the EUMember States*;
112. David H. Rosenbloom, *Drept Administrativ pentru Managerii Publici*, Editura Routledge Taylor & Franccis Group;
113. Linda C. Reif, L. C. Reif, *The Ombudsman, Good Governance and the International Human Rights System Ombudsmanul, Buna Guvernare și Sistemul Internațional al Drepturilor Omului*, Springer, Leiden, 2004;
114. Jaap van den Brink, *Integritatea în sectorul public*, 2018;
115. Yehezkel Dror, *Transparența și deschiderea unei democrații de calitate*, NISPAcee, Maastricht, 1999;
116. Giffen, Steven P. Mc., *Uniunea Europeană: Ghid critic*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2007;
117. Jukka Tarkka, *Transparența în Finlanda: un model pentru lume*, 2015;
118. Marceau Long, *Consiliul de stat al Republicii Franceze și funcția sa consultativă: de la consultare la decizie*, disponibilă pe <https://lege5.ro/gratuit/geydimrqg43ti/consiliul-de-stat-al-republicii-franceze-si-functia-sa-consultativa-de-la-consultare-la-decizie>;
119. Michel Gentot, *Transparența administrației publice, în Revue Internationale des Sciences administratives*, vol. 51, nr. 1, Mars 1995;
120. Michel Hunt, *Transparența și etica serviciilor publice*, Revue Internationale des Sciences administratives, vol. 51, nr. 1, 1995;
121. Michel – Pierre Prat et Cyril Janvier, *Conflicte de interese între aleși*, Editura Le Seuil, 2013;
122. Mikko Laakso, *Guvernare deschisă în Finlanda: către o democrație mai transparentă și participativă*, 2017;
123. O.E.C.D., *The principles of public administration*, Sigma, European Union, 2017;
124. O.E.C.D., SIGMA, Papers no. 27, *Principiile europene pentru administrația publică*, Paris, 1999;
125. Paul Craig, *Reglementarea conflictelor de interese în Marea Britanie*, 2022, disponibil pe - https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4149920;
126. Paris, Marie - Luce, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului și dreptul Uniunii Europene: un management subtil între ajustări sistemice și îmbunătățiri reciproce*, în Revista Română de Drept European nr. 2/2013.